

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เป็นสถาบันการเงินซึ่งเป็นหน่วยงานทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศ เนื่องจากเป็นสื่อกลางในการระดมเงินทุน และ ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อในรูปแบบต่างๆ (Financial Intermediary) ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาคนี้ (International Financial Center หรือ Offshore Financial Center)

อย่างไรก็ตาม การประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินไม่ว่าจะมีมาตรการพิจารณาที่รัดกุมเพียงใดก็ตาม แต่โอกาสหรือความเสี่ยงจากการไม่ได้รับชำระหนี้กลับคืน (Uncollection) มักจะเกิดขึ้นได้เสมอ ความเสี่ยงที่มีผลต่อกระทบต่อสินทรัพย์ประเภทลูกหนี้จากการให้สินเชื่อซึ่งเป็นธุรกิจสำคัญของสถาบันการเงินดังกล่าว ตามมาตรฐานการบัญชี (Accounting Standard) จำเป็นที่จะต้องมีการตั้งสำรองหนี้สงสัยจะสูญ (Reserve for Doubtful Debt) และการจำหน่ายหนี้สูญ (Bad Debt Written-off) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะทางการเงินที่แท้จริงของจำนวนลูกหนี้ที่มีอยู่จริง แต่อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ตามมาตรฐานการบัญชียังไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นธนาคารแห่งประเทศไทย หรือกรมสรรพากร ดังนั้น หน่วยงานดังกล่าวจึงได้วางหลักเกณฑ์เป็นของตนเอง เพื่อให้ถูกต้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้ดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบ หลักเกณฑ์แห่งการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญ ตาม มาตรฐานการบัญชี (Accounting Standard) หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย (Regulations of the Bank of Thailand) และ หลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากร (Regulations under the Revenue Code) เพื่อให้ได้ข้อยุติในการถือปฏิบัติ และ บังคับใช้ให้เหมาะสม เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานที่กำหนดแต่ละหลักเกณฑ์

1. บทสรุปผลการศึกษาวิจัย

1.1 มาตรฐานการบัญชี (Accounting Standard)

ตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principles) การบัญชี (Accounting) เป็นกิจกรรมเพื่อแสดงข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งเน้นหนักทางการเงินเกี่ยวกับหน่วยทางเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นที่จะให้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ และพิจารณาทางเลือกอย่างมีเหตุผล ทั้งนี้ การจัดทำบัญชีจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายการบัญชี (Accounting Law) ตามที่หน่วยงานของรัฐ คือ กระทรวงพาณิชย์ กรมทะเบียนการค้า และสำนักงาน ก.บข. ได้ออกข้อกำหนด ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ¹ รวมทั้งแถลงการณ์มาตรฐานการบัญชี ของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นหลักการเกิดขึ้นของรายได้ (Revenue Recognition Principle) หลักเงินค้ำหรือหลักเกณฑ์สิทธิ (Accrual Basis Principle) หลักเกณฑ์การจับคู่ค่าใช้จ่ายและรายได้ (Matching Principle) หลักโดยประมาณ (Estimation Principle) หลักการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ (Full Disclosure Principle) และอื่นๆ ข้อสมมติฐานทางการบัญชีเหล่านี้ เป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการจัดทำงบการเงิน ข้อมูลทางบัญชีซึ่งนำมาประกอบเป็นงบการเงินนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน เพื่อให้จัดทำงบการเงินได้ทันกับเวลา จำเป็นต้องตั้งข้อสมมติฐานขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลดีในข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางด้านสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน รวมทั้งผลกำไร หรือขาดทุนจากการประกอบกิจการดังกล่าว ตามระบบบัญชีคู่ (Double Entry)

สำหรับการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินนั้น รายได้ (Revenue) ประกอบด้วยผลประโยชน์ หรือค่าตอบแทนซึ่งเรียกเก็บจากลูกค้า รวมทั้งผลประโยชน์ในรูปของเงินปันผล ส่วนลดรับ หรือ ดอกเบี้ยจากการลงทุนในหลักทรัพย์ โดยรายได้จากการดำเนินงานของสถาบันการเงินที่สำคัญ ได้แก่ ดอกเบี้ย (Interest) ส่วนลดรับ (Discount Received) และ ค่าธรรมเนียมรับ (Commission Received) เป็นต้น สำหรับค่าใช้จ่าย (Expense) ประเภทต่างๆ ของสถาบันการเงิน ได้แก่ ดอกเบี้ยจ่าย (Interest Paid) ส่วนลดจ่าย (Discount Paid) รวมถึง ผลขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน (Loss on Sale of Assets) หนี้สงสัยจะสูญ (Doubtful Debt)

¹ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2526) กำหนดไว้แก่ธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุนหลักทรัพย์ ธุรกิจนายหน้าหรือตัวแทน มีหน้าที่จะต้องจัดทำบัญชีให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด

และหนี้สูญ (Bad Debts) ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการปล่อยสินเชื่อแล้วไม่ได้รับชำระหนี้กลับคืนมา อันเป็นต้นทุน (Cost) ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับรอบระยะเวลาใดๆ ในการก่อให้เกิดรายได้ ต้นทุนประเภทนี้ถือเป็นผลเสียหายหรือผลขาดทุนของกิจการ ซึ่งเกิดขึ้นได้ทุกรอบระยะเวลาบัญชี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงตามมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ทางบัญชีที่แต่ละกิจการนำมาพิจารณา.

มาตรฐานทางการบัญชีซึ่งต้องการแสดงฐานะทางการเงินที่แท้จริงของกิจการในขณะจัดทำบัญชี จึงได้มีวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะแสดงฐานะทางการเงินเกี่ยวกับภาวะความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับลูกหนี้ของกิจการ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการตั้งสำรองหรือตั้งค่าเผื่อ (Reserve or Allowance Method) และวิธีการตัดจำหน่ายลูกหนี้โดยตรง (Direct Written-Off Method)

วิธีการที่ได้รับการยอมรับเป็นมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับแสดงสถานะทางการเงินของลูกหนี้ คือ วิธีการตั้งสำรองหรือตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (Reserve or Allowance for Doubtful Debt) ก่อนที่จะมีการจำหน่ายหนี้สูญ (Bad Debt Written-off) ต่อไป ทั้งนี้ เนื่องจากในสภาพความเป็นจริงทางธุรกิจ แม้ลูกหนี้โดยส่วนใหญ่จะชำระหนี้เมื่อถึงกำหนด หรือตามที่คาดหมายไว้ แต่ก็ยังมีกรณีที่ลูกหนี้บางรายที่คิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญา และในทางปฏิบัติจะไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าลูกหนี้รายใดจะไม่ชำระหนี้จนกว่าจะถึงกำหนดชำระหรือได้มีการทวงถามจนถึงที่สุดแล้ว ทำให้มูลค่าของลูกหนี้ที่จะแสดงในงบการเงิน มีจำนวนสูงกว่าความเป็นจริง ดังนั้น จึงต้องมีการประมาณ (Estimation) จำนวนหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ขึ้นจำนวนหนึ่งกันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ตามหลักความระมัดระวัง (Conservatism) จากมาตรฐานการบัญชี และข้อคำนึงถึงทางการบัญชี นำมาสู่วิธีการบันทึกบัญชี (Bookkeeping) เพื่อให้แสดงมูลค่าสุทธิที่ใกล้เคียงกับมูลค่าตามความเป็นจริงมากที่สุด

วิธีการตั้งสำรองหรือตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญนี้ ตามมาตรฐานการบัญชีมีอยู่ด้วยกันหลายวิธีได้แก่

1. คำนวณเป็นร้อยละของยอดรายได้ หรือ ยอดขายสุทธิของปี วิธีการนี้กิจการจะต้องวิเคราะห์จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเกี่ยวกับจำนวนลูกหนี้ที่เก็บไม่ได้ เทียบเป็นอัตราส่วนกับยอดรายได้หรือยอดขาย โดยอาจคำนวณเป็นร้อยละของยอดขายรวม หรือ ยอดขายเชื่อเท่านั้น ก็ได้

2. จำนวนเป็นร้อยละของยอดลูกหนี้ ณ วันสิ้นปี โดยการวิเคราะห์จากประสบการณ์ที่ผ่านๆ มาของกิจการ และกิจการจะสามารถประมาณอัตราร้อยละของลูกหนี้ ที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้ ต่อ ยอดลูกหนี้ที่ค้างอยู่ได้ โดยอาจคำนวณเป็นร้อยละของยอดลูกหนี้ หรือ จำนวนโดยการจัดกลุ่มลูกหนี้จำแนกตามอายุของหนี้ที่ค้างชำระ

3. จำนวนโดยพิจารณาลูกหนี้แต่ละราย วิธีการนี้จะพิจารณาแยกเฉพาะลูกหนี้แต่ละรายที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้เท่านั้น เป็นหนี้สงสัยจะสูญ โดยตรวจสอบลูกหนี้แต่ละราย และตั้งจำนวนหนึ่งที่มาพอสำหรับจำนวนลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บเงินไม่ได้ขึ้นมา วิธีการคำนวณโดยพิจารณาลูกหนี้แต่ละรายนี้เป็นวิธีที่มีความละเอียดและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม ในกิจการซึ่งมีบัญชีลูกหนี้จำนวนมากๆ การวิเคราะห์ลูกหนี้แต่ละรายอาจทำได้ยาก ดังนั้น วิธีที่ใช้ปฏิบัติทั่วไปจึงมักขึ้นอยู่กับวิธีที่ประมาณขึ้นมาเป็นเปอร์เซ็นต์ และ พัฒนาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีก่อนๆ เป็นส่วนใหญ่

ต่อมาภายหลังจากที่กิจการติดตามทวงถาม และทราบข้อเท็จจริงแน่ชัดแล้วว่ากิจการไม่สามารถเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ ไม่ว่าจะเนื่องมาจากคดียาอายุความฟ้องร้องทางกฎหมาย พยานหลักฐานในการฟ้องร้องคดีไม่เพียงพอ หรือเหตุอื่นๆ ย่อมต้องถือเป็นหนี้สูญ และจำเป็นต้องจำหน่ายออกจากบัญชีลูกหนี้ (Bad Debt Written-off) โดยถือเป็นค่าใช้จ่ายของกิจการไป ทั้งนี้กรณีใดบ้างที่จะถือว่าเป็นกรณีที่ไม่สามารถติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ได้นั้น จะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้มีอำนาจตัดสินใจของกิจการในการจำหน่ายหนี้สูญ ส่วนใหญ่เป็นกรรมการบริษัทจะเป็นผู้พิจารณาอนุมัติให้มีการจำหน่ายหนี้สูญได้ แต่โดยมาตรฐานแห่งการบัญชี (Accounting Standard) แล้ว มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเอาไว้เป็นมาตรฐานว่ากิจการต้องดำเนินการตรวจสอบหรือต้องติดตามทวงถามถึงระดับใดจึงถือว่าเป็นหนี้สูญ เพียงแต่กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้กว้างๆ เป็นการทั่วไปว่าจะต้องมีการติดตามจนถึงที่สุดแต่มิได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้กลับคืนมา

ด้วยเหตุนี้ การจำหน่ายหนี้สูญของกิจการโดยทั่วไป ย่อมมีระดับแห่งการจำหน่ายหนี้สูญที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือมีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective Characteristics) ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจตัดสินใจของแต่ละกิจการ ก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนแน่นอนในขั้นตอนการปฏิบัติ อันเป็นปัญหาประการสำคัญที่จะส่งผลให้ข้อมูลทางบัญชีเกี่ยวกับการจำหน่ายหนี้สูญบิดเบือนไปจากสถานะการจริงได้โดยง่าย ผู้ใช้งบการเงินตามมาตรฐานการบัญชีอาจไม่ได้รับทราบสถานะหรือข้อมูลที่แท้จริงของกิจการ เนื่องจากการบิดเบือนข้อเท็จจริงในทางปฏิบัตินั่นเอง

1.2 หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย (Regulations of the Bank of Thailand)

ธนาคารแห่งประเทศไทย เข้ามามีบทบาทในการกำกับดูแลสถาบันการเงินต่างๆ ตามกฎหมายที่ได้ให้อำนาจไว้ ได้แก่ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลสถาบันการเงินในเรื่องต่างๆ เช่น เพื่อความมั่นคงของสถาบันการเงิน เพื่อนโยบายการเงิน เพื่อประสิทธิภาพในการประกอบการ ให้ความคุ้มครองแก่ประชาชน และเพื่อการสนองตอบเป้าหมายของสังคม

การที่จะทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลสถาบันการเงินนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ (Regulations) ให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติ ทั้งนี้โดยจะวางข้อกำหนดเกี่ยวกับตัวเลขหรือข้อมูลทางการเงินบางตัวซึ่งเป็นเครื่องชี้ฐานะของสถาบันการเงิน อันได้แก่ ความพอเพียงของเงินกองทุน (Capital Adequacy) , คุณภาพของสินทรัพย์ (Assets Quality) , การจัดการ (Management) , ความสามารถในการหากำไร (Profitability Or Earning) และสภาพคล่อง (Liquidity) โดยเรียกรวมๆ ว่า CAMEL

นอกจากการวางหลักเกณฑ์ให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทย ยังต้องเข้าดำเนินการวิเคราะห์รายงานต่างๆ ของสถาบันการเงิน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้ รวมถึงการติดตามตรวจสอบสถาบันการเงินเพื่อให้ทราบถึงแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำรายงานทางการเงินต่างๆ ว่าถูกต้องหรือไม่ด้วย ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลการบัญชีเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะพิจารณาการดำเนินงานของสถาบันการเงิน แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลทางการเงินบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีอาจไม่เพียงพอเพื่อเอื้ออำนวย หรือสนับสนุนต่อการกำกับดูแลสถาบันการเงินได้อย่างเต็มที่

สำหรับการตั้งสำรองหรือค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงินนั้นก็เช่นกัน เป็นข้อมูลทางการเงินประเภทหนึ่งซึ่งมีผลกระทบต่อ การกำกับดูแลสถาบันการเงินตามหลักการกำกับดูแลสากล (CAMEL) ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับแทรกแซง (State Intervention) มาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ประเภทลูกหนี้ให้เหมาะสมและรัดกุมสำหรับกิจการสถาบันการเงิน อันจะเป็นการป้องกันผลกระทบจากความไม่แน่นอนของมาตรฐานการบัญชีที่มีความยืดหยุ่นเพื่อให้ใช้ได้

กับกิจการ โดยทั่วไป หลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเกี่ยวกับการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงินนั้น หากกำหนดไว้ไม่เหมาะสมแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อมาตรการกำกับดูแลสถาบันการเงินได้ ดังปัญหาที่กล่าวมาในบทที่ 4 ตัวอย่างเช่น

สถาบันการเงินมีลูกหนี้จากการให้สินเชื่ออยู่ 100 ล้านบาท ตามมาตรฐานแห่งการดำรงเงินกองทุนของสถาบันการเงิน กำหนดให้สถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไว้ที่อัตราส่วนร้อยละ 7 ของสินทรัพย์เสี่ยง² ทั้งนี้ ลูกหนี้จากการให้สินเชื่อถือเป็นสินทรัพย์เสี่ยงประเภทหนึ่งที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ถือว่ามีความเสี่ยงในอัตราร้อยละ 100 ด้วยเหตุนี้ สถาบันการเงินจึงมีหน้าที่ดำรงเงินกองทุนให้มีจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 ของลูกหนี้จากการให้สินเชื่อ หรือเป็นจำนวนเงินกองทุนทั้งสิ้น 7 ล้านบาท หากต่อมาสถาบันการเงินพบว่าลูกหนี้จากการให้สินเชื่อดังกล่าว สงสัยจะสูญตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยจำนวน 10 ล้านบาท สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องสำรองหนี้สงสัยจะสูญจำนวนดังกล่าวนี้เต็มจำนวนตามกฎหมาย* ทั้งนี้ ลูกหนี้ที่สงสัยจะสูญซึ่งมีการกันเงินสำรองไว้แล้วนี้ จะถือว่าไม่มีเสี่ยงโดยอัตราความเสี่ยงเป็น 0 และเงินสำรองหนี้สงสัยจะสูญนี้ไม่ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินกองทุนอีกต่อไป กล่าวคือ เสมือนกับกันส่วนหนี้สงสัยจะสูญและเงินสำรองหนี้สงสัยจะสูญนี้ออกมาจาก ระบบความมั่นคงของเงินกองทุน (Capital Adequacy) แต่สร้างความมั่นคงให้สำหรับหนี้สงสัยจะสูญนี้เต็มจำนวนจากการกันเงินสำรอง 100 เปอร์เซ็นต์

เพราะฉะนั้น ลูกหนี้ในบัญชีจะเหลือเท่ากับ 90 ล้านบาท และเงินกองทุนที่ต้องดำรงไว้จะลดลงเหลือเพียง 6.3 ล้านบาทเท่านั้น แต่สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องดำรงสำรองหนี้สงสัยจะสูญถึง 10 ล้านบาท หรือ สถาบันการเงินต้องมีเงินไว้ในบัญชีถึง 16.3 ล้านบาท เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการ แต่หากว่าเกิดความล่าช้าในการสำรองหนี้สงสัยจะสูญขึ้นมาแล้ว ก็จะเป็นสาเหตุให้กิจการสถาบันการเงินมีหนี้เพียงดำรงเงินกองทุนไว้ที่ 7 ล้านบาทเท่าเดิม ทั้งนี้สถานะความเสี่ยงในหนี้สงสัยจะสูญที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องมีเงินเพื่อความมั่นคงของกิจการถึง 16.3 ล้านบาท ดังนั้น จุดเริ่มต้นแห่งการกันเงินสำรองหนี้สงสัยจะสูญจึงเป็นประเด็นสำคัญซึ่งจะสร้างความมั่นคง

² ข้อ 3 แห่ง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์และภาระผูกพันของบริษัทเงินทุน ฉบับลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536

* ปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยมีหนังสือเวียนที่ ธพท.ณว.(ว) 396/2537 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2537 เรื่อง การกันเงินสำรองสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ได้ โดยกำหนดให้สถาบันการเงินสำรองเงินไว้สำหรับหนี้สงสัยจะสูญในอัตราร้อยละ 100 ของจำนวนหนี้สงสัยจะสูญที่เกิดขึ้นในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี

ให้แก่สถาบันการเงิน และหลังจากนั้นหากมีหนี้สูญเกิดขึ้นตามมา เงินที่ได้กันสำรองไว้แล้วก็ยังคงก่อให้เกิดความมั่นคงแก่สถาบันการเงินได้ แต่การจำหน่ายหนี้สูญที่คลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงที่เหมาะสมอาจไปส่งผลกระทบต่อมาตรการกำกับดูแลสถาบันการเงินในด้านของ (Asset Quality) อันเป็นแนวทางในการพิจารณาความสามารถในการทำกำไร (Earning) และความสามารถในการจัดการ (Management)

เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบของจำนวนลูกหนี้ซึ่งปรากฏอยู่ในบัญชีของสถาบันการเงินซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการกำกับดูแลสถาบันการเงินอยู่ไม่น้อย ด้วยเหตุนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในการวางหลักเกณฑ์การสำรองหนี้สงสัยจะสูญ (Reserve for Doubtful Debt) และการจำหน่ายหนี้สูญ (Bad Debt Written-off) ของสถาบันการเงิน เพื่อให้ได้ข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้องและยังผลให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์แห่งการกำกับดูแลสถาบันการเงิน เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนผู้ฝากเงินกับสถาบันการเงินให้มากที่สุด

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 15 ทวิ และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 23 ทวิ โดยออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 28 มีนาคม 2529 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 2 มีนาคม 2527 เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ กำหนดให้สถาบันการเงินปิดบัญชีทุกงวดการบัญชีในรอบระยะเวลาหกเดือน ถ้าสถาบันการเงินมีสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ หรือ สินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ให้สถาบันการเงินตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ออกจากบัญชี หรือกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ เมื่อสิ้นงวดการบัญชี เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้ปฏิบัติอย่างอื่น

1.3 หลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากร (Regulations under The Revenue Code)

การดำเนินการตามนโยบายจัดเก็บภาษีของรัฐโดยอาศัยประมวลรัษฎากร เพื่อให้ได้รายได้มาสู่รัฐ และนำไปใช้พัฒนาประเทศในรูปต่างๆ ต่อไปนั้น นอกจากวัตถุประสงค์หลักในการหารายได้ให้แก่รัฐแล้ว ภาษีอากรยังต้องคำนึงและพิจารณาถึงหลักการภาษี (Tax Basis) เพื่อให้เกิด

ประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินนโยบายทางภาษีอากร นอกจากนี้หลักเกณฑ์ตามประมวล รัษฎากรยังต้องคำนึงถึง มาตรการในการปิดช่องโหว่ของการหลบหนี (Tax Evasion) และหลีกเลี่ยง ภาษี (Tax Avoidance) ด้วย วัตถุประสงค์ในทางภาษีอากรเหล่านี้ไม่มีในหลักการบัญชี และไม่ใช่วัตถุประสงค์ของผู้ใช้งบการเงินรายอื่นๆ ที่จะต้องนำมาพิจารณาเพื่อให้ได้ข้อมูลจากการประกอบ กิจการของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลต่างๆ

ดังนั้น ภาษีเงินได้นิติบุคคลซึ่งมีฐานการคำนวณภาษีอากรจาก “กำไรสุทธิ” ซึ่งต้อง อาศัยหลักการบัญชีมาประกอบเพื่อให้ได้ทราบถึงกำไรสุทธิของนิติบุคคล รัฐจึงจำเป็นต้องมีมาตร การที่จะกำหนดเงื่อนไขในการคำนวณกำไรสุทธิไว้บางประการ เพื่อให้กิจการต่างๆ สามารถแสดง ผลการดำเนินงานเพื่อการคำนวณภาษีได้ในมาตรฐานเดียวกัน และปิดช่องโหว่ในการหลบหนี หรือการหลีกเลี่ยงภาษีด้วย กรมสรรพากรจึงให้ความสนใจงบการเงินเฉพาะที่เกี่ยวกับผลการ ดำเนินงานของกิจการ เพื่อที่จะได้ทราบกำไรสุทธิและนำไปคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล แต่ กรมสรรพากรให้ความสนใจเป็นอันดับรองต่อฐานะและความมั่นคงของกิจการ กรมสรรพากรอาจ ไม่สนใจเกี่ยวกับการตั้งสำรองหนี้สงสัยจะสูญ เพื่อลดมูลค่าสินทรัพย์ หรือสำรองเพื่อเป็นการใช้ จ่ายต่างๆ เพราะสำรองต่างๆ ที่ตั้งขึ้นและตัดเป็นค่าใช้จ่ายทางบัญชี ซึ่งการไม่สนใจดังกล่าวนี้จะ ทำให้ผลการดำเนินงานในงบการเงินที่สรรพากรต้องการผิดแผกไปจากที่ควรจะเป็นตามหลักการ บัญชี เหล่านี้ คือสาเหตุที่ทำให้การคำนวณกำไรสุทธิ เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลแตกต่างไปจาก การคำนวณกำไรสุทธิตามวิธีการบัญชีที่ถือปฏิบัติโดยทั่วไป

สำหรับการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญ เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่ ประมวลรัษฎากรวางเงื่อนไขแตกต่างไปจากหลักเกณฑ์ทางบัญชี หลักเกณฑ์ที่ประมวลรัษฎากร กำหนดนี้ไม่ยินยอมให้กิจการนิติบุคคลโดยทั่วไปนำหนี้สงสัยจะสูญตามมาตรฐานการบัญชีมาถือ เป็นค่าใช้จ่ายของกิจการ เว้นแต่ลูกหนี้ของกิจการจะเป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริง* และที่สำคัญต้องได้ ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ในมาตรา 65 ทวิ (9) ประกอบกฎกระทรวงที่ 186 พ.ศ. 2534 แล้ว แต่สำหรับกิจการสถาบันการเงินนั้น เนื่องจากมี กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้กันเงินสำรองหนี้สงสัยจะสูญเอาไว้ โดยมีธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้กำกับดูแลในการกันเงินสำรองเอาไว้เพื่อความมั่นคงของกิจการ ดังนั้น ประมวลรัษฎากรจึง

* รายจ่ายที่เกิดขึ้นจริงตามความหมายของประมวลรัษฎากร สถาบันการเงินต้องพิจารณาจากกฎกระทรวง ฉบับที่ 186 พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นชั้นคอนแห่งกฎหมายที่จำเป็นต้องปฏิบัติ และนำหลักฐานการปฏิบัติการตามชั้นคอนดังกล่าว มาแสดงให้เห็นทราบว่าเป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริงแล้ว

ยอมรับให้สามารถนำเงินสำรองหนี้สงสัยจะสูญตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยมาถือเป็นรายจ่ายในทางภาษีอากรได้ โดยเพียงจำกัดขอบเขตไว้บางประการเพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร มาตรา 65 ตรี (1) (ก) ให้สำรองหนี้สงสัยจะสูญได้เฉพาะหนี้จาก “การให้สินเชื่อ” และกำหนดเพดานสูงสุดในการถือเป็นรายจ่ายในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีไว้ -2- ประการ กล่าวคือ

1. จำนวนเงินสำรองหนี้สงสัยจะสูญทั้งหมดที่สถาบันการเงินตั้งขึ้นในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีนั้น เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินกว่าร้อยละ -3- ของยอดหนี้จากการให้สินเชื่อ ณ วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี และ

2. เงินสำรองส่วนที่ดั่งเพิ่มขึ้นที่จะนำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ หรือขาดทุนสุทธิได้ ต้องไม่เกินร้อยละ 25 ของกำไรสุทธิในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น หรือร้อยละ 0.25 ของยอดหนี้จากการให้สินเชื่อ ณ วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีนั้น แล้วแต่จำนวนใดจะต่ำกว่า

สำหรับการจำหน่ายหนี้สูญ ปัจจุบันมีกฎกระทรวงการคลังฉบับที่ 186 พ.ศ. 2534 กำหนดหลักเกณฑ์การจำหน่ายหนี้สูญเพื่อแสดงว่าเป็น “รายจ่ายที่เกิดขึ้นจริง” และหนี้ที่จะจำหน่ายหนี้สูญได้ต้องเป็นหนี้ที่สามารถบังคับได้ตามกฎหมาย กล่าวคือ ไม่เป็นหนี้ที่ขาดอายุความ มีหลักฐานสามารถฟ้องร้องคดีได้ นอกจากนี้ยังกำหนดมาตรการที่ผู้ประสงค์จะจำหน่ายหนี้สูญจะต้องดำเนินการ โดยพิจารณาถึงจำนวนหนี้สินที่ลูกหนี้แต่ละรายมีอยู่ว่ามีปริมาณมากน้อยต่างกันอย่างไร และ กำหนดวิธีดำเนินการเอาไว้ตามระดับของปริมาณหนี้เป็นเกณฑ์ ก่อนที่จะยินยอมให้จำหน่ายหนี้สูญและถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิทางภาษีอากร

ลูกหนี้รายใหญ่ซึ่งมีหนี้เกินกว่า 500,000 บาท ต้องดำเนินคดีแพ่งจนถึงขั้นออกคำบังคับ และลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินใดๆ จะชำระหนี้ได้ หรือ ดำเนินคดีล้มละลายจนถึงขั้นการประนอมหนี้กับลูกหนี้โดยศาลเห็นชอบด้วยจึงจะจำหน่ายหนี้สูญได้ หรือถ้าไม่มีการประนอมหนี้ หรือมีแต่ไม่สำเร็จจะต้องรอให้ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย และมีการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ครั้งแรก จึงจะจำหน่ายหนี้สูญได้

ลูกหนี้รายกลางซึ่งมีหนี้ไม่เกิน 500,000 บาท หากมีการฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งและศาลมีคำสั่งรับคำฟ้อง หรือกรณีที่ลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายเพียงแต่ศาลอนุญาตให้รับชำระหนี้ได้ ก็จำหน่ายหนี้สูญได้แล้ว ทั้งนี้ โดยต้องได้รับอนุมัติจากกรรมการสถาบันการเงินด้วยภายใน 30 วัน นับแต่วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

สำหรับลูกหนี้รายเล็กซึ่งมีหนี้ไม่เกินกว่า 200,000 บาท สำหรับลูกหนี้ของธนาคารหรือบริษัทเงินทุน หรือไม่เกิน 100,000 บาท สำหรับลูกหนี้ของกิจการนิติบุคคลทั่วไปนั้น เพียงแต่มีหลักฐานการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ตามสมควรแก่กรณี แล้วแต่ไม่ได้รับชำระหนี้ และหากจะฟ้องลูกหนี้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายไม่คุ้มกับหนี้ที่จะได้รับชำระก็เป็นการเพียงพอที่จะจำหน่ายหนี้สูญได้แล้ว

หลักเกณฑ์แห่งการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงินที่ประมวลรัษฎากรกำหนดนี้ เป็นมาตรการเพื่อความรัดกุมในการจัดเก็บภาษี ดังนั้น หลักเกณฑ์ต่างๆ จึงจำเป็นต้องเคร่งครัด รัดกุม และต้องมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้ อันเป็นการป้องกันมิให้ผู้ประสงค์จะหักรายการเกี่ยวกับลูกหนี้เป็นค่าใช้จ่ายของกิจการในการคำนวณกำไรสุทธิทางภาษีอากรเพื่อผลประโยชน์ในการเสียภาษีให้น้อยลงกว่าที่ควรจะเป็น หลักเกณฑ์ที่ประมวลรัษฎากรกำหนดดังกล่าวนี้ เป็นหลักเกณฑ์ที่พิจารณาจากขั้นตอนการติดตามทวงถามของเจ้าหนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทวงถาม การฟ้องร้อง และต้องปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของว่าไม่สามารถบังคับชำระหนี้ได้ประกอบด้วย ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและแน่นอนสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพิจารณาจำหน่ายหนี้สูญได้ในกิจการทั่วไป

2. เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ที่ควรสอดคล้องและแตกต่าง

การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับ การสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งแต่ละหน่วยงานรับผิดชอบอยู่นั้น จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์เกี่ยวกับข้อมูลทางบัญชีทรัพย์สินประเภทลูกหนี้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ (Reserve for Doubtful Debt) และ การจำหน่ายหนี้สูญ (Bad Debt Written-off) ของแต่ละหน่วยงานนั้น แม้ต่างจะมีวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการจะทราบถึง มูลค่าหรือสถานะของลูกหนี้ที่แท้จริงของกิจการสถาบันการเงินที่เหลืออยู่และมูลค่าที่สูญ หรือคาดว่าจะสูญไปเช่นเดียวกัน แต่เนื่องจากแต่ละหน่วยงานนั้นมีวัตถุประสงค์รองในหลักการอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง

ประกอบด้วย ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุที่แต่ละหน่วยงานจำเป็นต้องวางกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญ ที่แตกต่างกันออกไป

ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลทางการบัญชี ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ มาตรฐานการบัญชีต้องการทราบสถานะทางการเงินที่แท้จริงของกิจการจึงวางหลักเกณฑ์ไว้ในลักษณะกว้างและสามารถใช้ได้ในกิจการโดยทั่วไป ธนาคารแห่งประเทศไทย ต้องการได้ข้อมูลมาเพื่อกำกับดูแลสถาบันการเงินจึงจำเป็นต้องวางหลักเกณฑ์ให้เหมาะสมและชัดเจน และกรมสรรพากรอาศัยประมวลรัษฎากรในการจัดเก็บภาษีจำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีซึ่งจะเป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย จากการศึกษาสรุปได้ว่า หลักเกณฑ์แห่งการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญ ตามมาตรฐานการบัญชี หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย และหลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากร มีทั้งที่ควรสอดคล้องและที่ควรแตกต่างกันดังสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

2.1 ความสอดคล้องของหลักเกณฑ์

- 1) วัตถุประสงค์หลักของแต่ละหลักเกณฑ์ ต่างประสงค์ที่จะทราบยอดของลูกหนี้ที่แท้จริงซึ่งมีอยู่ในบัญชีเช่นเดียวกัน เพื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับลูกหนี้ และส่วนที่จะต้องสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญออกไป แสดงให้ทราบถึงข้อมูลทางการเงินของกิจการเช่นเดียวกัน
- 2) โครงสร้างการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญ ต่างเป็นวิธีการบันทึกบัญชีที่หลักเกณฑ์แต่ละหลักเกณฑ์ยอมรับให้สามารถกระทำได้ โดยยึดวิธีการตามหลักการบัญชีเป็นสำคัญ อันส่งผลต่อปริมาณลูกหนี้ที่มีอยู่ในบัญชีให้ลดน้อยลง และตัดจำหน่ายเป็นค่าใช้จ่ายของกิจการไปในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี
- 3) ขั้นตอนแห่งการดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับตัวลูกหนี้ เพื่อเรียกร้องให้ชำระหนี้ นั้น เนื่องจากหลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากรเป็นหลักเกณฑ์ที่รัฐพิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นหลักเกณฑ์สุดท้ายที่สามารถจำหน่ายหนี้สูญได้ ดังนั้น กิจการโดยทั่วไปสามารถนำพิจารณาประกอบเป็นแนวทางแห่งการจำหน่ายหนี้สูญได้เช่นกัน

2.2 ความแตกต่างของหลักเกณฑ์

1) แม้วัตถุประสงค์หลักเกี่ยวกับสถานะทางการเงินของจำนวนลูกหนี้ที่มีอยู่ภายในกิจการ แต่ละหลักเกณฑ์จะมีจุดมุ่งหมายไปในทางเดียวกัน แต่เนื่องจากแต่ละหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานต่างกำหนดมานั้น มีวัตถุประสงค์รองที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น หลักเกณฑ์ที่ออกกำหนดมาจึงแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์รองนี้

2) ประเภทหนี้แห่งการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญ ตามมาตรฐานการบัญชี และหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ต้องการทราบสถานะเกี่ยวกับคุณภาพของสินทรัพย์ประเภทลูกหนี้เช่นเดียวกัน ดังนั้น ไม่ว่าลูกหนี้จะเป็นลูกหนี้ทางการค้า (Business Debt) หรือลูกหนี้อื่นๆ (Non-Business Debt) กิจการก็มีหน้าที่จะต้องรายงานสถานะทางการเงินของสินทรัพย์ดังกล่าว แต่กรณีจะแตกต่างกันไปจากหลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากร ที่จำกัดการสำรองหนี้สงสัยจะสูญเฉพาะธุรกิจหลักของสถาบันการเงินเท่านั้น คือ ต้องเป็นการกันเงินสำรองหนี้สงสัยจะสูญเฉพาะลูกหนี้จากการให้สินเชื่อเท่านั้น นอกจากนี้ การจำหน่ายหนี้สูญก็จำกัดเฉพาะลูกหนี้จากการประกอบกิจการ หรือเนื่องจากการประกอบกิจการ หรือที่มีการรับรู้เป็นรายได้ในทางภาษีอากรไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีให้เป็นรายได้ของรัฐเป็นสำคัญ

3) วิธีการพิจารณาหนี้สงสัยจะสูญ ตามมาตรฐานการบัญชีมีวิธีการให้กิจการเลือกที่จะสำรองหนี้สงสัยจะสูญได้หลายกรณี ไม่ว่าจะเป็นสำรองโดยประมาณเป็นอัตราร้อยละของรายได้ หรือร้อยละของยอดลูกหนี้ หรือพิจารณาเป็นลูกหนี้แต่ละราย กรณีแตกต่างกับหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย และหลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากรซึ่งกำหนดให้สถาบันการเงินจำต้องพิจารณาสถานะของลูกหนี้แต่ละรายเท่านั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และกำหนดคุณสมบัติของลูกหนี้ที่จะพิจารณาสำรองหนี้สงสัยจะสูญไว้ที่ชัดเจนมิได้กำหนดให้พิจารณาจากประมาณการตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป

4) ผลบังคับหนี้ตามกฎหมาย สำหรับลูกหนี้ที่ตามมาตรฐานการบัญชีแล้วไม่ว่าลูกหนี้จะสามารถฟ้องเรียกร้องได้ตามกฎหมายหรือไม่ หากมีสถานะที่ควรจะสำรองหนี้สงสัยจะสูญ หรือการจำหน่ายหนี้สูญแล้ว ย่อมสามารถดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องคำนึงถึงความสามารถในการฟ้องเรียกหนี้ตามกฎหมาย เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งถ้าเป็นหนี้ที่พฤติการณ์ไม่อาจเรียกร้องให้ชำระหนี้ได้แล้วย่อมมีสิทธิที่จำหน่ายหนี้สูญได้ทันที กรณีต่างกับ

หลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากรที่คำนึงถึงความสามารถที่กิจการจะนำลูกหนี้ที่เกิดขึ้นไปฟ้องร้องได้หรือไม่ประกอบการพิจารณาให้ถือเป็นรายจ่ายด้วย กล่าวคือ หากเป็นลูกหนี้ที่ไม่สามารถฟ้องร้องต่อศาลได้ หรือเป็นหนี้ที่ขาดอายุความแล้ว ย่อมไม่อยู่ในหลักเกณฑ์แห่งการจำหน่ายหนี้สูญ

3. ข้อเสนอแนะ

หลักเกณฑ์แต่ละหลักเกณฑ์ที่กำหนดมาใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ แม้จะแตกต่างกันไปเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานที่จะใช้ข้อมูลทางการบัญชีดังกล่าว แต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวนั้นยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้างบางประการซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้การบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานเป็นไปได้ไม่เต็มที่ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะให้มีการใช้แนวทางแห่งการสำรวจหรือจำหน่ายหนี้สูญ รวมทั้งปรับปรุงหลักเกณฑ์ที่ยังบกพร่องให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี

สำหรับมาตรฐานการบัญชีมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานข้อมูลทางการเงินที่แท้จริงซึ่งเกิดขึ้นในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีให้ผู้ใช้งบการเงินได้ทราบ ซึ่งสถานะทางการเงินดังกล่าวนี้มีผู้เกี่ยวข้องด้วยกันหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการ เจ้าหน้าที่ของกิจการ หรือแม้กระทั่งหน่วยงานราชการเอง มาตรฐานการบัญชีที่เข้ามากำหนดหลักเกณฑ์ในการสำรวจหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญ จึงเป็นหลักเกณฑ์กว้างๆ และสามารถประยุกต์ใช้ได้กับกิจการโดยทั่วไป เพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละกิจการ ไม่สามารถชี้เฉพาะเจาะจงลงไปตายตัว ดังนั้น การที่มาตรฐานการบัญชีกำหนดหลักเกณฑ์ไว้โดยกว้างๆ จึงขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของกิจการผู้บันทึกรายการบัญชี จะต้องแสดงรายการให้เหมาะสมกับลักษณะลูกหนี้ของธุรกิจ หากมีการลงบันทึกรายการที่ผิดแผกแตกต่างๆ ไปจากเดิม จำเป็นที่จะต้องรายงานเพื่อเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Principle) ดังกล่าวนั้นในงบการเงินด้วยโดยการระบุไว้ใน “หมายเหตุ” อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

1) หนี้สงสัยจะสูญของสถาบันการเงิน มาตรฐานการบัญชีได้วางหลักเกณฑ์โดยประมาณ (Estimation Principle) เทียบเป็นอัตราส่วนของฐานลูกหนี้ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี เป็นสำคัญ โดยอาศัยประสบการณ์ในรอบระยะเวลาบัญชีที่ผ่านมาเพื่อกำหนดจำนวนอัตราร้อยละ

ว่าควรจะสำรองหนี้สงสัยจะสูญเอาไว้เป็นอัตราเท่าใด ซึ่งเป็นการสะดวกแก่การปฏิบัติและทำให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความสูญเสียที่ควรเกิดขึ้นในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี แต่มาตรฐานการบัญชีดังกล่าวนี้ไม่สามารถใช้กับงบการเงินของสถาบันการเงินได้ เนื่องจากมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ในการสำรองหนี้สงสัยจะสูญเอาไว้ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ดังนั้น มาตรฐานการสำรองหนี้สงสัยจะสูญจึงจำเป็นต้องถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้เป็นสำคัญ เช่นเดียวกับประมวลรัษฎากรที่อ้างอิงถึงหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยในการถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิทางภาษีอากร

อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์เกี่ยวกับหลักเกณฑ์แห่งการสำรองหนี้สงสัยจะสูญตามมาตรฐานบัญชียังใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยในเรื่องคุณภาพสินทรัพย์ที่แท้จริง ดังนั้น การสำรองหนี้สงสัยจะสูญจึงเป็นค่าใช้จ่ายที่ยอมรับของทั้งสองหลักการนี้ กรณีต่างกับหลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากรที่มุ่งประโยชน์ในการจัดเก็บภาษี สำรองหนี้สงสัยจะสูญของกิจการ โดยทั่วไปที่ยังไม่ได้มีการสูญเสียที่แท้จริง จึงยังไม่ถือเป็นรายจ่ายในทางภาษีอากร แต่สำหรับกิจการสถาบันการเงินที่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการพิจารณาสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และมีการตรวจสอบโดยธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว จึงได้ยินยอมให้สามารถถือเป็นรายจ่ายได้ แต่ประมวลรัษฎากรก็ได้มีการจำกัดจำนวนที่จะถือเป็นรายจ่ายเอาไว้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีเป็นสำคัญ

แนวทางในการสำรองหนี้สงสัยจะสูญตามมาตรฐานการบัญชี ที่กิจการเลือกพิจารณาสำรองหนี้สงสัยจะสูญจากลูกหนี้เป็นรายๆ ไปนั้น เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีมิได้แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะของลูกหนี้แต่ละรายที่สมควรสำรองหนี้สงสัยจะสูญเอาไว้ ดังนั้น แนวทางแห่งการสำรองหนี้สงสัยจะสูญตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของลูกหนี้ที่คาดว่าจะสูญไว้ในแง่ของกฎหมาย จึงถือได้ว่าก่อให้เกิดความชัดเจนแก่การถือปฏิบัติ ผู้เขียนจึงอยากที่จะเสนอแนะให้การใช้มาตรฐานการบัญชียึดถือแนวทางแห่งการสำรองหนี้สงสัยจะสูญดังกล่าว เป็นหนึ่งในข้อพิจารณาในกรณีกิจการต้องการสำรองหนี้สงสัยจะสูญเป็นรายลูกหนี้ โดยนำเอาหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาเป็นแนวทางหนึ่งที่นักบัญชีสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพิจารณาสำรองหนี้สงสัยจะสูญของกิจการตนได้

2) การจำหน่ายหนี้สูญตามมาตรฐานการบัญชี ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นแนวทางทั่วไปของกิจการต่างๆ ดังนั้น จึงมิได้วางหลักเกณฑ์ไว้เป็นการชัดเจนแน่นอนว่ากิจการจำเป็นต้อง

ต้องจำหน่ายหนี้สูญไว้เมื่อใด แต่จะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะตัดจำหน่ายบัญชีลูกหนี้ออกจากกิจการ ซึ่งแต่ละกิจการอาจจำหน่ายหนี้สูญนี้แตกต่างกันออกไปได้ ขึ้นอยู่กับว่ากิจการนั้น ได้ยึดถือหลักความระมัดระวังไว้แตกต่างกันอย่างไร

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีข้อพิจารณาว่าหลักเกณฑ์ที่เปิดกว้างไว้โดยทั่วไปตามมาตรฐานการบัญชีดังกล่าวนั้น ควรที่จะมีแนวทางแห่งขั้นตอนแห่งการจำหน่ายหนี้สูญตามกระบวนการทางกฎหมายเช่นเดียวกัน ซึ่งขั้นตอนแห่งการติดตามทวงถาม ตามแนวทางปฏิบัติเป็นขั้นตอนของนักกฎหมาย โดยประมวลรัษฎากรในนำมาวางไว้เป็นหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน จึงสมควรที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพิจารณาจำหน่ายหนี้สูญในกิจการของตนเองได้เช่นเดียวกัน แต่มิได้หมายความว่านักบัญชีจำเป็นที่จะต้องยึดถือปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการจำหน่ายหนี้สูญตามประมวลรัษฎากรทั้งหมด เช่น กรณีลูกหนี้ที่กิจการไม่มีหลักฐานแห่งการฟ้องร้องดำเนินคดีความ ซึ่งสันนิษฐานได้ค่อนข้างแน่ชัดว่าเป็นหนี้ที่ไม่สามารถติดตามทวงถามตามผลของกฎหมายได้แล้ว มาตรฐานการบัญชีย่อมสามารถดำเนินการจำหน่ายหนี้สูญได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่พบข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งต่างกับ หลักเกณฑ์การจำหน่ายหนี้สูญตามประมวลรัษฎากรที่จำเป็นจะต้องวางหลักเกณฑ์แห่งความสมบูรณ์ของหลักฐานที่สามารถฟ้องร้องคดีได้ เพราะต้องการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีอากร ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักในการหารายได้ให้แก่รัฐ เป็นต้น แต่สำหรับลูกหนี้ที่สมบูรณ์ตามกฎหมายและไม่สามารถจำหน่ายหนี้สูญได้ด้วยเหตุผลอื่นแล้ว แนวทางแห่งการดำเนินการฟ้องร้องคดีที่ประมวลรัษฎากรกำหนดก็เป็นแนวทางที่จะเป็นเกณฑ์ในการจำหน่ายหนี้สูญเพื่อแสดงฐานะทางการเงินที่แท้จริงได้ดีประการหนึ่ง จึงควรพิจารณาหลักเกณฑ์ขั้นตอนการดำเนินการตามกระบวนการกฎหมายมาเป็นแนวทางแห่งมาตรฐานบัญชีได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอที่จะให้นำเอาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับติดตามทวงถามหรือฟ้องร้องความ ซึ่งประมวลรัษฎากรได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ที่ชัดเจน และเหมาะสมแก่การจำหน่ายหนี้สูญ โดยเมื่อดำเนินการตามขั้นตอนแห่งกฎหมายแล้ว แต่ไม่ได้รับการชำระหนี้ โดยพบสถานะทางทรัพย์สินของลูกหนี้อันเป็นเครื่องแสดงว่าขณะนั้น ไม่มีทางที่จะบังคับชำระหนี้ได้แล้ว จึงจะสมควรได้รับการพิจารณาจำหน่ายหนี้สูญต่อไป แต่ถ้าหากยังมีได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนแห่งกฎหมายแต่พบหลักฐานประการอื่นซึ่งทำให้แน่ใจได้ว่าลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินที่จะบังคับชำระหนี้ได้แล้ว กิจการก็สามารถที่จะดำเนินการจำหน่ายหนี้สูญก่อนดำเนินการตามหลักเกณฑ์แห่งประมวลรัษฎากรได้

3.2 หลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่ควรปรับปรุง

เนื่องจากการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญ ตามหลักเกณฑ์ของ ธนาคารแห่งประเทศไทย ยังมีบางหลักเกณฑ์ที่ไม่เอื้ออำนวยให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลสถาบันการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับสถานะทางการเงินของสินทรัพย์ประเภท ลูกหนี้ ซึ่งอาจกระทบต่อความมั่นคงของเงินกองทุน (Capital Adequacy) ตามมาตรฐาน BIS และยังเป็นข้อมูลที่จะสามารถแสดงถึงศักยภาพในการประกอบกิจการของสถาบันการเงินได้ประการหนึ่งในการจัดการ (Management) และความสามารถในการหารายได้ (Earning) ตามปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4

สำหรับ หลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากร เกี่ยวกับการจำหน่ายหนี้สูญ ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดกฎเกณฑ์ที่รัดกุมและชัดเจนเพื่อป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีของสถาบันการเงินหรือนิติบุคคลโดยทั่วไปที่มีภาระในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น ปัจจุบัน แม้จะมีการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้เหมาะสมรัดกุมยิ่งขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในบางประเด็นซึ่งอาจนำไปสู่การตีความที่ส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ให้แก่รัฐ (Tax Purpose) รวมทั้งมีบางหลักเกณฑ์ที่ยังไม่เหมาะสมแก่สถานะแห่งการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงิน และมีการวางหลักเกณฑ์บางประการไม่เสมอภาคแก่สถาบันการเงิน

ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะหลักเกณฑ์ที่ควรแก่การถือปฏิบัติร่วมกันได้ และหลักเกณฑ์ที่ควรจะแตกต่างกันออกไป ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละหลักเกณฑ์ และเสนอแนวคิดอันเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหลักเกณฑ์ต่างๆ ให้เกิดความเหมาะสมและรัดกุมมากยิ่งขึ้น สรุปได้เป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้

3.2.1 ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย

ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน มีบางหลักเกณฑ์ที่วางมาตรฐานแห่งการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญเกี่ยวกับบัญชีลูกหนี้ยังไม่เหมาะสม เนื่องจากวางหลักเกณฑ์ไว้เข้มงวดมากจนเกินควร ทั้งนี้ อาจเป็นช่องว่างให้สถาบันการเงินสามารถดำเนินงานตามขั้นตอนแห่งการติดตามทวงถามทางกฎหมายตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเอาไว้ และอาจเป็นเหตุให้ไม่จำหน่ายหนี้สูญเพื่อปิดบัญชีลูกหนี้ อันอาจ

ส่งผลถึงการรับรู้สถานะของสินทรัพย์ (Asset Quality) และความสามารถในการบริหารงาน (Management) ของผู้บริหารสถาบันการเงินเพื่อจะก่อให้เกิดรายได้ให้แก่บริษัท (Earning) ที่ผิดพลาดออกไปได้ อันจะทำให้ประสิทธิภาพในการกำกับดูแลสถาบันการเงินด้อยประสิทธิภาพลง

ตัวอย่างเช่น ในขั้นตอนแห่งการจำหน่ายหนี้สูญ กรณีฟ้องร้องดำเนินคดีความล้มละลายนั้น สถาบันการเงินจะต้องดำเนินการจนถึงขั้นแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลายในครั้งสุดท้ายก่อนที่จะเสนอปิดคดีล้มละลาย ซึ่งความล่าช้าดังกล่าวนี้ เป็นเหตุให้สถานะลูกหนี้ที่สูญอันควรที่จะทราบตั้งแต่ขั้นตอนแห่งการแบ่งทรัพย์สินครั้งแรกแล้วเมื่อเทียบกับหลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากร ดังนั้น หากปล่อยให้สถาบันการเงินมีสิทธิที่จะไม่ต้องจำหน่ายหนี้สูญจนกว่าจะมีการแบ่งทรัพย์สินครั้งสุดท้ายในคดีล้มละลาย ย่อมเป็นหลักการที่ก่อให้เกิดความล่าช้าในการจำหน่ายหนี้สูญยิ่งกว่าหลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากร หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้แม้จะไม่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อความมั่นคงของสถาบันการเงิน (Capital Adequacy) เนื่องจากหากมีการตั้งสำรองหนี้สงสัยจะสูญเต็มจำนวนแล้ว แต่ก็ยังอาจส่งผลต่อการรับรู้สถานะของสินทรัพย์ (Asset Quality) ของสถาบันการเงิน ทั้งที่สถานะแห่งการถือเป็นหนี้สูญสมควรที่จะเกิดขึ้นแล้วนับแต่มีการจำหน่ายทรัพย์สินครั้งแรกในคดีล้มละลาย เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นข้อบกพร่องเกี่ยวกับข้อมูลทางบัญชีที่ส่งผลกระทบต่อมาตรการกำกับดูแลสถาบันการเงินประการหนึ่ง

ข้อบกพร่องเกี่ยวกับเกณฑ์แห่งการสำรองหนี้สงสัยจะสูญและการจำหน่ายหนี้สูญอันมีผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในการกำกับสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวนี้ ย่อมเป็นสาเหตุให้วัตถุประสงค์แห่งการกำกับสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย อาจไม่บรรลุความสำเร็จได้ ดังนั้น ข้อบกพร่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญ ที่ควรพิจารณาปรับปรุงผู้เขียนขอแบ่งพิจารณาได้เป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1) หลักเกณฑ์การสำรองหนี้สงสัยจะสูญ

ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้สำรองหนี้สงสัยจะสูญเมื่อมีการฟ้องร้องดำเนินคดีความต่อศาล ซึ่งตามประมวลรัษฎากรการฟ้องคดีความและศาลรับคำฟ้องแล้วนั้น หากมีหนี้ไม่เกิน 500,000 บาท สามารถจำหน่ายเป็นหนี้สูญได้ทันที ฉะนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอให้ปรับปรุงเกณฑ์การสำรองหนี้สงสัยจะสูญระดับนี้ ให้เปลี่ยนมาเป็นเกณฑ์ในการจำหน่ายหนี้สูญ

ทันทีเหมือนดังเช่นหลักเกณฑ์ของประมวลรัษฎากร อย่างไรก็ตาม หากเป็นหนี้ที่มีจำนวนมากกว่า 500,000 บาท แล้ว เมื่อตามประมวลรัษฎากรยังไม่ถือเป็นรายจ่าย แต่ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจถือเกณฑ์การฟ้องคดีมาพิจารณาตั้งเป็นสำรองหนี้สงสัยจะสูญก่อนได้

2) หลักเกณฑ์การจำหน่ายหนี้สูญ

ตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกับกฎกระทรวงฉบับก่อนๆ ภายใต้ประมวลรัษฎากร ซึ่งมีข้อบกพร่องในบางประการ และประมวลรัษฎากรได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใหม่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นแล้ว ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงควรพิจารณาปรับปรุงเงื่อนไขแห่งการจำหน่ายหนี้สูญ เกี่ยวกับวิธีดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายในการติดตามเร่งรัดหนี้ เช่นการติดตามทวงถาม การฟ้องร้องบังคับคดี เป็นต้น ให้คล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากรซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ควรจะเป็นหลักเกณฑ์ที่ซ้ำที่สุดในการดำเนินการจำหน่ายหนี้สูญ เพื่อมิให้เกณฑ์การจำหน่ายหนี้สูญของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งปัจจุบันได้วางหลักเกณฑ์ให้สามารถจำหน่ายหนี้สูญได้ล่าช้ายิ่งกว่าประมวลรัษฎากรอันอาจทำให้ข้อมูลเกี่ยวฐานะทางการเงินไม่ถูกต้องเหมาะสมได้

การปรับปรุงดังกล่าวนี้ควรปรับปรุงประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่อยู่ทั้งภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ด้วย อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าปัจจุบันกิจการธุรกิจหลักทรัพย์ได้แยกมาอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 แล้ว ดังนั้น การปรับปรุงหลักเกณฑ์ในภายหลังควรต้องประกาศหลักเกณฑ์การสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ขึ้นมาใหม่ด้วย

3.2.2 กฎกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 186 พ.ศ.2534

สำหรับหลักเกณฑ์แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 186 พ.ศ.2534 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้ เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ในการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษี (Tax Avoidance) ประมวลรัษฎากรจึงได้วางหลักเกณฑ์แห่งการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญที่เข้มงวด ให้กิจการ

โดยทั่วไป รวมถึงสถาบันการเงินจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์เบื้องต้นเสียก่อนจึงมีสิทธิถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิทางภาษีอากรได้

อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ที่ประมวลรัษฎากรกำหนดยังมีข้อบกพร่องบางประการซึ่งเป็นข้อเสียเปรียบที่กรมสรรพากรอาจไม่บรรลุถึงวัตถุประสงค์แห่งการจัดเก็บภาษีอากร ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อปรับปรุง และป้องกันปัญหาจากความไม่ชัดเจนในการตีความหลักเกณฑ์ดังกล่าว รวมทั้งเสนอแนวทางที่จะส่งผลให้ก่อให้เกิดความเป็นธรรมยิ่งขึ้น (Equity) แก่การจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงินต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1) หลักเกณฑ์การเร่งรัดเบื้องต้น เนื่องจากสถานะเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ไม่ว่าจะเป็นกรณี “ไม่มีทรัพย์สินที่จะชำระหนี้ได้” หรือกรณี “มีทรัพย์สินแต่อยู่ในบริมสิทธิ์ของเจ้าหนี้อยู่อื่นมากกว่ามูลค่าของทรัพย์สินทั้งหมด” ควรเป็นสถานะที่นำมาพิจารณาประกอบกันกับสถานะเกี่ยวกับความสามารถของลูกหนี้ที่ไม่สามารถหารายได้มาชำระหนี้ได้แล้ว อันได้แก่ กรณีลูกหนี้ตาย สาบสูญ หรือมีหลักฐานว่าหายสาบสูญ หรือกรณีที่ลูกหนี้เลิกกิจการ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอให้รวมวิธีการจำหน่ายหนี้สูญโดยการติดตามทวงถามเบื้องต้นแต่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ โดยปรากฏว่าข้อเท็จจริงขึ้นมา 2 ประการคือ

(ก) ลูกหนี้ตาย สาบสูญ มีหลักฐานว่าหายสาบสูญ หรือเลิกกิจการ และ

(ข) ไม่มีทรัพย์สินที่จะชำระหนี้ หรือ ทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้อยู่ในบริมสิทธิ์ของเจ้าหนี้อยู่อื่นมากกว่ามูลค่าของทรัพย์สิน

2) หลักเกณฑ์การดำเนินคดี สำหรับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีความนั้น ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

2.1) หลักเกณฑ์การพิจารณาก่อนดำเนินคดี เนื่องจากหลักเกณฑ์ตามกฎกระทรวง ข้อ 6 กำหนดให้การจำหน่ายหนี้สูญเฉพาะของ “ธนาคารหรือบริษัทเงินทุน” เท่านั้นที่สามารถจำหน่ายหนี้สูญได้โดยไม่ต้องฟ้องร้องดำเนินคดี เมื่อเป็นหนี้จำนวนไม่เกิน 200,000 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีไม่คุ้มกับหนี้ที่จะได้รับชำระ เพียงแต่มีหลักฐานในการติดตามทวงถามและไม่ได้รับชำระหนี้ เป็นเหตุให้บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งเป็นสถาบันการเงินเช่นเดียวกันอาจไม่สามารถจำหน่ายหนี้สูญสำหรับลูกหนี้อย่อยเช่นนี้ได้ ดังนั้น

จึงควรปรับปรุงขยายความหมายให้รวมถึงกิจการของบริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเออร์ ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย และของสำนักงานคณะกรรมการหลัก ทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ เช่นเดียวกับกับธนาคารพาณิชย์ และบริษัท เงินทุนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย มีสิทธิที่จะจำหน่ายหนี้สูญสำหรับ ลูกหนี้รายย่อย โดยไม่จำเป็นต้องฟ้องร้องดำเนินคดีตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวด้วย

2.2) หลักเกณฑ์การรับคำคู่ความของศาล การที่กฎกระทรวงข้อ 5 กำหนดให้ ลูกหนี้รายกลางที่มีหนี้แต่ละรายไม่เกิน 500,000 บาท สามารถจำหน่ายหนี้สูญได้เมื่อมีการฟ้องร้อง ดำเนินคดี และศาลรับคำฟ้อง หรือคำขอเฉลี่ยหนี้ในคดีแพ่ง หรือคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แล้วนั้น ก่อให้เกิดประเด็นในเรื่องกรณีที่มีหลักประกันในการชำระหนี้อยู่ ทำให้กรมสรรพากร อาจเสียประโยชน์หากมีหลักประกันแห่งการชำระหนี้อยู่ชัดเจน และไม่ควรถือเป็นหนี้สูญได้แต่ ตามหลักเกณฑ์กลับมิได้วางข้อกำหนดเกี่ยวกับสถานะทางทรัพย์สินของลูกหนี้เอาไว้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอให้ปรับปรุงเพิ่มเติมการจำหน่ายหนี้สูญในชั้นรับคำคู่ความนี้ ให้ต้องปรากฏด้วยว่า ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินที่จะชำระหนี้ได้ เพื่อป้องกันมิให้จำหน่ายหนี้สูญทั้งที่มีหลักประกันค้ำหนี้อยู่

3) รอบระยะเวลาบัญชีในการถือเป็นรายจ่ายทางภาษี

ข้อเสนอแนะนี้สืบเนื่องมาจากการเสนอแนะให้ปรับปรุงโดยเพิ่มหลักเกณฑ์การ จำหน่ายหนี้สูญในชั้นศาลรับคำคู่ความดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ เมื่อมีการฟ้องร้องดำเนินคดีและ ไม่มีทรัพย์สินที่จะชำระหนี้ได้แล้ว ย่อมสามารถจำหน่ายหนี้สูญได้ทันทีที่ศาลรับคำคู่ความ ส่วน กรณีที่มีหลักประกันการชำระหนี้ก็อยู่ก็ต้องดำเนินการบังคับคดีเสียก่อนจึงทราบว่าเหลือหนี้ที่สูญอยู่ เป็นจำนวนเงินเท่าใด ซึ่งย่อมครบหลักเกณฑ์แห่งการจำหน่ายหนี้สูญเมื่อบังคับคดีแล้ว จึงไม่ ควรกำหนดให้จำหน่ายหนี้สูญทันทีที่ศาลรับคำฟ้อง เนื่องจากในขณะศาลรับคำฟ้องอาจยังไม่ครบ ตามหลักเกณฑ์เนื่องจากมีหลักประกันอยู่ แต่จะครบหลักเกณฑ์เมื่อบังคับขายหลักประกันนำเงิน มาชำระหนี้แล้วเหลืออยู่นั่นเอง ผู้เขียนจึงเสนอให้แก้ไข ข้อ 7 แห่งกฎกระทรวง ให้กำหนดรอบ ระยะเวลาที่สามารถจำหน่ายหนี้สูญได้ เมื่อได้ดำเนินการครบหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในวิธีการต่างๆ แห่งการจำหน่ายหนี้สูญ ให้ตัดข้อความเกี่ยวกับการจำหน่ายหนี้สูญในรอบระยะเวลาที่ศาลมีคำสั่ง รับคำฟ้อง คำขอเฉลี่ยหนี้ หรือคำขอรับชำระหนี้ แล้วแต่กรณีเสีย เนื่องจากสามารถใช้เงื่อนไข แห่งการจำหน่ายหนี้สูญได้เมื่อปฏิบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ในข้อต่างๆ เบื้องต้นมาได้ในแต่ละ รอบระยะเวลาบัญชีนั้นๆ แล้ว

3.3 หน่วยงานที่ตรวจสอบการตั้งสำรองและการจำหน่ายหนี้สูญ

เนื่องจากหลักเกณฑ์ในการสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญ ของสถาบันการเงินมีวัตถุประสงค์ และวิธีการบางระดับที่แตกต่างออกไปจากกัน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาหลักเกณฑ์การสำรองหนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญ ไม่ว่าจะเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต หน่วยงานของธนาคารแห่งประเทศไทย และหน่วยงานของกรมสรรพากร จึงควรพิจารณาหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันในแต่ละหลักเกณฑ์ออกจากกัน แต่สำหรับหลักเกณฑ์ใดที่สอดคล้องกันเช่นหลักเกณฑ์การดำเนินคดี หลักเกณฑ์การทวงถาม เหล่านี้ย่อมสามารถนำมาถือเป็นแนวทางปฏิบัติและใช้ร่วมกันได้ เพื่อก่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกัน และยังประโยชน์ในการจัดทำข้อมูลทางการบัญชีที่เปิดเผยหรือยื่นต่อหน่วยงานของรัฐสะดวก ง่ายต่อการถือปฏิบัติและทำความเข้าใจ

อย่างไรก็ตาม สำหรับหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน เช่น ผลบังคับตามกฎหมายในหนี้ที่เกิดขึ้นมานั้น หลักเกณฑ์ทางบัญชีและหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยเนื่องจากจำเป็นต้องแสดงถึงฐานะทางการเงินที่แท้จริงเพื่อนำไปเป็นข้อมูลพิจารณาในเรื่องต่างๆ ดังนั้น แม้หนี้ที่ไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ตามกฎหมาย แต่ก็จำเป็นต้องดำเนินการตัดจำหน่ายหนี้สูญออกจากบัญชี ซึ่งต่างกับหลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากร ซึ่งเมื่อเป็นหนี้ที่ไม่อาจบังคับได้ตามกฎหมายจึงต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหนี้ที่ไม่ชอบ หรือเป็นความผิดของนิติบุคคลที่ไม่เร่งรัดดำเนินการเรียกร้องทั้งที่อาจจะมีสิทธิเรียกร้องจากลูกหนี้ได้ ดังนั้น จึงไม่ยินยอมให้มีการจำหน่ายหนี้สูญ เป็นต้น ข้อแตกต่างลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นตัวอย่างที่ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องพิจารณาแยกออกจากกัน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานที่กำหนดหลักเกณฑ์

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อเสนอแนะทั้งในเรื่องการปรับใช้หลักเกณฑ์ และปรับปรุงหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายบางประการให้ถูกต้องเหมาะสมดังกล่าวมาข้างต้นนี้ จะเป็นแนวทางให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานที่กำหนดหลักเกณฑ์แห่งการสำรองหนี้สงสัยจะสูญและการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงินต่อไป